

Asia: VN/26120/2023

Arviomuistio viranomaisia koskevista seuraamuksista tietosuojalainsäädännön rikkomisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto oikeusministeriön arviomuistiosta Viranomaisia koskevat seuraamukset tietosuojalainsäädännön rikkomisesta

Suomen Sukututkimusseura tieteellisenä seurana ja sukututkimuksen valtakunnallisena asiantuntijajärjestönä sekä edunvalvojana lausuu arviomuistiosta seuraavaa:

Sukututkimus on viime aikoina vaikeutunut ja hankaloitunut, kun henkilöiden tietosuojaa on laajennettu, julkisuuslain tulkintoja tiukennettu ja henkilötietojen saatavuutta muutenkin uusin säädöksin ja käytännöin rajoitettu.

Erityisesti ongelmia on tuottanut julkisuuslakiin sisältyvä mahdollisuus määrätä henkilötiedoille 100 vuoden salassapitoaika ja sen tiukentuneet tulkinnat ja käytännöt. Viimeksi seurakuntien aluekeskusrekisterit ovat vetäneet pois Kansallisarkiston tutkijasaleista siellä jo sukututkijoiden käytettävissä olleet sata vuotta nuorempien kirkonkirjojen mikrokortit.

Pulmia tuottaa myös tuore lainsäädäntö, jolla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastiedot määrättiin pysyvästi salaisiksi, ja sen tulkinnat. Epätietoisuutta on siitä, miten kauaksi menneisyyteen ikuinen salassapito takautuvasti ulottuu ja mitkä jo vapaasti käytössä olleet historialliset tiedot muuttuvat salatuiksi.

Suomen Sukututkimusseura katsoo, ettei sukututkimusta eikä muutakaan henkilöhistoriallista tutkimusta pidä enää tietosuojalain uudistuksen yhteydessä tai muin uusin säädöksiin ja käytännöin rajoittaa ja vaikeuttaa.

Jos tietosuojalainsäädännön mahdollistama hallinnollinen sakko tietosuojarikkomuksesta ulotettaisiin myös viranomaisiin oikeushenkilönä, ja niiden toiminnan ja ratkaisujen yllä leijuisi uusi sakonuhka, olisi vaara ja mahdollista, että viranomaiset, yksittäiset virkamiehet ja muut julkisen vallan käyttäjät tulkitsisivat tietosuojasäännöksiä ”varmuuden vuoksi” entistäkin tiukemmin, ylivarovasti.

Seurauksena voisi olla, ettei esimerkiksi Kansallisarkistosta tai seurakuntien aluekeskusrekistereistä saa pyydettyä julkistakaan tietoa tai tietopyyntöjen käsittely kestää nykyistäkin kauemmin. Viranomaisten sakonuhka voisi näin kaventaa julkisuusperiaatetta, jokaisen oikeutta saada tietoja viranomaisten hallussa olevista asiakirjoista, ja heikentää sananvapautta.

Arviomuistiossa tuodaan hyvin esiin, millaisia perusoikeuksiin liittyviä perustuslaillisia ongelmia muutoksesta saattaisi seurata, ja miten eduskunnan perustuslakivaliokunta on tähdentänyt asiakirjajulkisuuden ja henkilötietojen suojan tasapainoa: henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden.

Muistiossa myös todetaan, että viranomaisten toimintaa sitoo jo nyt lainmukaisuus ja rikosoikeudellinen virkavastuu, niiden toimintaa valvotaan, toimista voidaan kannella, päätöksiin voidaan hakea muutosta ja tietosuojavaltuutettu voi jo antaa viranomaisille huomautuksia.

Suomen Sukututkimusseura kannattaa eduskunnan ja sen perustuslakivaliokunnan tietosuojalain säätämisen yhteydessä ottamaa kantaa, ettei hallinnollisia seuraamussakkoja tietosuojarikkomuksista tule ulottaa viranomaisiin.

Elomaa Jouni
Suomen Maallikkotuomarit ry - Finlands Lekmannadomare rf

Kuusiluoma Pasi
Suomen Sukututkimusseura

